

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Інститут філології

Програма вступного іспиту з української мови
для вступників до аспірантури

Затверджено на засіданні
Вченої ради Інституту філології
Протокол № 8
«26» березня 2013 р.
Директор Інституту філології
проф. Семенюк Г.Ф.

Обговорено і затверджено
на засіданні кафедри
сучасної української мови
«14» березня 2013 р.
Протокол № 8

Київ – 2013 р.

ВСТУП

Українська літературна мова – унормована й опрацьована форма загальнонародної мови. Кодифікована й розмовна форми літературної мови.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

Слово як основна одиниця мови, його основні ознаки й функції. *Поняття лексеми.*

Слово і знак. Семіотичні аспекти вивчення слова.

Слово і поняття. Значення слова. Взаємодія лексичного й граматичного аспектів слова. Типи лексичних значень слова. Сучасна лексикологія про типи лексичних значень слів. Лексичне значення слова як результат взаємодії культурно-історичних, соціальних, індивідуально-психічних та інших чинників.

Семантична структура слова. Поняття лексико-семантичного варіанта (ЛСВ). Будова лексико-семантичного поля (ЛСП). Поняття лексичної категорії.

Семна структура слова. Поняття семи. Види сем.

Способи утворення переносних значень. *Метафора* як вид перенесення найменувань. Типологія метафор. *Метонімія* як вид перенесення назв. Продуктивні моделі метонімічних перенесень. *Синекдоха. Роль конотації* у формуванні й функціонуванні слів з переносним значенням. Сміслові зв'язки між лексико-семантичними варіантами багатозначного слова.

Внутрішня форма слова. Витоки вчення про внутрішню форму слова. Теорія О. О. Потебні та її значення для сучасної лінгвістики.

Синонімія, антонімія, омонімія в сучасній українській мові.

Лексика української мови за походженням. Українська лексика праслов'янського лексичного фонду. Спільнослов'янська та спільно-східнослов'янська лексика. Старослов'янізми в українській мові. Власне українська лексика. Етимологічні словники. *Мовні контакти і лексичні запозичення.*

Лексика кодифікована й некодифікована, загальнонародна й регіонально або соціально обмеженого використання. Територіально обмежена лексика (діалектизми), аспекти її вивчення.

Активний і пасивний склад української мови. Поняття про активну і пасивну лексику. *Застарілі слова*: історизми, архаїзми та їх різновиди. Стилистичні можливості застарілих слів. *Неологізми* як засіб збагачення словникового складу сучасної української мови. Оказіоналізми,

індивідуально-авторські неологізми та їх стилістичне використання. Словники нових слів і значень.

Ономастична лексика. Специфіка власних імен у словниковому складі мови. Антропоніми, топоніми, етніміми, гідроніми та їх різновиди. Ономастичні словники.

ФРАЗЕОЛОГІЯ

Фразеологія як розділ мовознавства

Вільні і зв'язані сполучення слів. **Поняття фразеологічної одиниці (фразеологічного звороту).** Співвідношення між лексичним значенням слова і значенням фразеологізму. Семантика, структура і лексичний склад фразеологізмів. Однозначність і багатозначність фразеологічних одиниць. Синонімія, антонімія, омонімія фразеологічних одиниць.

ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Історичні витоки української лексикографії. Основні тенденції розвитку української лексикографії на сучасному етапі

Типи словників. Енциклопедичні словники (загальні і галузеві). Лінгвістичні словники та їх види (одномовні, двомовні, багатомовні). Основні види лінгвістичних словників: тлумачні словники; аспектні лінгвістичні словники (синонімів, омонімів, антонімів, паронімів; неологізмів; іншомовних слів; діалектні; фразеологічні; словники мови письменників; ономастичні (антропонімічні, топонімічні); скорочень; труднощів; орфографічні, орфоепічні; частотні; зворотні; граматичні; морфемні; словотворчі; етимологічні, історичні, діалектні та ін.

ФОНЕТИКА

Про аспекти вивчення звукових одиниць (І. О. Бодуен де Куртене, Л. В. Щерба, М. С. Трубецької). Фонетика і фонологія як два аспекти однієї лінгвістичної дисципліни.

Зміни звуків у мовному потоці як наслідок їх взаємодії. Комбінаторні зміни (акомодація, асиміляція, її типи; дисиміляція, спрощення).

Позиційні зміни, зумовлені загальними фонетичними умовами (редукція, вокалізація).

Основні поняття фонології. Поняття фонем. Ознаки фонем (диференційні та інтегративні). Фонема й алофони. Поняття позиції (слабка і сильна позиція фонем). Фонологічні школи, концепції. Щербівська й Московська фонологічні школи. Питання про автономність фонем.

Система фонем сучасної української мови. Система голосних фонем сучасної української мови. Система приголосних фонем сучасної української мови.

Принципи класифікації фонем. Встановлення фонематичності звуків.

Фонологічна інтерпретація звукових змін різними школами.

ОРФОЕПІЯ

Стилї вимови і фонетичні стилї. Фоностилїстика. Звукозображувальні звукові засоби української мови: звуконаслідування і звукосимволїзм. Звукопис. Евфонія. Орфоепічні словники української мови.

МОРФЕМІКА

Морфема як інваріантна одиниця мови. Морф і аломорф як лінійні представники і як вияв варіантності морфем у мовленні. Принципи об'єднання лінійних одиниць – морфів (аломорфів, варіоморфів) у парадигматичну одиницю – морфему.

Зміни в морфемній структурі слова

Історичний характер морфемної структури слова. Спрощення та перерозклад як історичні процеси зміни морфемної структури слова, їхні причини та наслідок. Явище ускладнення морфемної структури слова. Вторинна морфема як наслідок структурно-семантичної еволюції мови.

СЛОВОТВІР

Словотвірна категорія як узагальнювальна семантико-словотвірна сутність, інструмент упорядкування похідних слів за тотожністю словотвірного значення. Типові словотвірні категорії української мови.

Способи словотвору в українській мові.

Афіксальні способи: суфіксальний, префіксальний, постфіксальний, суфіксально-префіксальний, префіксально-постфіксальний, суфіксально-префіксально-постфіксальний; основоскладання з афіксацією.

Безафіксні способи: словоскладання, абревіація. Морфолого-синтаксичний спосіб словотвору, його різновиди (субстантивіація, ад'єктивіація, адвербіалізація, прономіналізація). Лексико-синтаксичний спосіб словотвору (зрощення).

МОРФОНОЛОГІЯ

Поняття про морфонологію (М. С. Трубецької). Морфонологічна (граматична) позиція. Парадигматичний (нелінійний) і синтагматичний

(лінійний) аспекти морфології. Види взаємного пристосування морфем//морфів у процесі їхнього об'єднання у слові//словоформі: нелінійні – чергування; лінійні – усічення, накладання, інтерфіксація. Можливість неєдиної інтерпретації явищ морфемного шва.

МОРФОЛОГІЯ

Предмет морфології.

Граматичні категорії як узагальнення однотипних граматичних значень. Категорії словозмінні і класифікаційні. Номенклатура граматичних категорій. Лексико-граматичні категорії в українській морфології.

Частини мови. Принципи класифікації словоформ за частинами мови: гомогенний та гетерогенний. Самостійні і службові слова. Неодиночність класифікацій.

Іменник

Значення предметності, наявність самостійних граматичних категорій роду, числа, відмінка як ознака іменника. Синтаксичні функції іменника.

Первинні і вторинні іменники. Займенникові іменники.

Граматичні значення чоловічого, жіночого, середнього роду у зв'язку з граматичними формами їхнього вираження. Способи вираження граматичного значення роду та їхні особливості в іменниках спільного та подвійного роду; абрєвіатурах, географічних назвах та іменниках іншомовного походження.

Число як обов'язковий номінативний і регулярний синтаксичний елемент значення іменника. Однина і множина в граматиці та однина і множина в об'єктивній дійсності.

Відмінок як обов'язковий і регулярний номінативний і синтаксичний елемент значення іменників. Вираження суб'єктно-об'єктних і різних атрибутивних відношень як суть категорії відмінка.

Прикметник

Називання статичних (якісно-відносних) ознак предметів, граматичні категорії роду, числа, відмінка, узгоджені з іменником, як ознака прикметника. Форми прикметника в українській мові: короткі, повні стягнені, повні нестягнені (історичний коментар).

Семантичні групи прикметників: якісні та відносні (власне відносні, присвійні, порядкові). Займенникові прикметники. Граматичні відмінності якісних і відносних прикметників. Перехід у групах прикметників.

Числівник

Називання кількісних ознак предметів, наявність категорії відмінка як ознаки числівника. Ідентичність семантики, морфологічних категорій і синтаксичних функцій порядкових числівників і прикметників.

Лексико-граматичні розряди родів дії. Нашарування семантики результативності, кількості, дистрибуції та інтенсивності дії на видову семантику словоформ та засоби вираження цієї семантики.

Категорія часу. Час граматичний і час як філософська категорія.

Час у дієсловах дійсного способу як регулярний і обов'язковий номінативний елемент граматичного значення. Зв'язок між граматичними категоріями виду та часу; часу та способу; часу та особи (роду).

Категорія способу. Спосіб особових дієслів як обов'язковий і регулярний номінативний елемент значення. Відношення дії до дійсності як зміст категорії способу. Спосіб і час. Творення форм різних способів. Явище аналітизму у формах способу. Багатозначність форм умовного і наказового способу.

Прислівник

Називання ознаки іншої ознаки та незмінюваність як частиномовна характеристика прислівника. Синтаксичні функції прислівника.

Семантичні групи прислівників. Займенникові прислівники.

Перехід інших частин мови в прислівник та прислівників в інші частини мови.

Питання про категорію стану і модальні слова.

Службові слова

Сполучники, прийменники, частки. Незмінюваність і відсутність синтаксичних функцій як ознака службових слів.

Взаємоперехід у системі службових і повнозначних частин мови.

СИНТАКСИС

Синтаксичні відношення і зв'язки. Предикативні і непередикативні відношення. Питання про синкретичні відношення; специфіка апозитивних відношень.

Типи підрядного зв'язку. Новітній синтаксис про синтаксичні зв'язки. Співвідношення між синтаксичними зв'язками і синтаксичними відношеннями.

Речення як синтаксична одиниця. Сучасні аспекти вивчення речення. Предикативність та інтонація повідомлення як основні диференційні ознаки речення.

Поняття про парадигму речення.

Стверджувальні і заперечні речення.

Поняття про структурну схему простого речення.

Основні семантичні і формальні ознаки підмета. Структурні типи підмета. Простий ускладнений присудок. Функції зв'язки і призв'язкового компонентів у структурі складеного присудка.

Головний член односкладного речення як диференціатор типу речення. Теорія односкладних речень у сучасному синтаксисі. Типи односкладних речень.

Традиційна граматики про другорядні члени речення. Новітній синтаксис про особливості поширювальних компонентів формально-граматичної структури простого речення.

Неповні і повні речення. Типи неповних речень – власне-неповні і еліптичні. Поняття про парцеляцію. Питання про слова-речення та їх різновиди. Семантико-синтаксична структура речення. Семантико-синтаксична категорія валентності. Предикатна і субстанціональні синтаксеми. Первинні і вторинні синтаксеми.

Поняття про синтаксичне ускладнення простого речення. Типи формального ускладнення простого речення.

Поняття структурної схеми складного речення.

Зв'язки у складному реченні. Тлумачення синтаксичних зв'язків у структурі складного речення в працях сучасних синтаксистів. Поняття недиференційованого зв'язку (О. М. Пешковський, І. Р. Вихованець). Способи вираження зв'язків і відношень у структурі складного речення.

Принципи класифікації складних речень у синтаксичній традиції і сучасній синтаксичній теорії.

Різновиди складносурядних речень за відношеннями між предикативними частинами.

Принципи класифікації складнопідрядних речень.

Безсполучникові складні речення в історії синтаксичного вчення. Типи за характером синтаксичного зв'язку між предикативними частинами.

Складнопідрядні речення з кількома підрядними, речення з різними видами зв'язку.

Текст як лінгвістична категорія.

Принципи української пунктуації.

Питання

1. Взаємодія лексичних значень. Лексичне значення і конотації. Асоціативні словники.
2. Фонологічна інтерпретація звукових змін.
3. Графіка. Типи письмових знаків (фонемограми, идеограми, піктограми). З історії українського письма. "Кирилиця" і "Глаголиця". Український алфавіт (абетка, азбука). Співвідношення звуків і букв. Позначення на письмі голосних і приголосних, твердих і м'яких приголосних. Звукове значення літер Я, Ю, Є, Ї, Щ.
4. Орфографія. Співвідношення графіки, орфографії та орфоєпії. Принципи українського правопису. З історії українського правопису.
5. Історичні процеси зміни структури слова.
6. Слово як основна мовна одиниця. Основні типи лексичних значень

- слова. Полісемія та омонімія. Критерії розмежування.
7. Українська лексикографія і типологія словників. Словники сучасної мови (енциклопедичні, лінгвістичні). Діалектна, історична, етимологічна, письменницька лексикографія.
 8. Проблема семантичної структури речення.
 9. Типологічна характеристика української мови.
 10. Лексика української мови з погляду її походження.
 11. Класифікація частин мови /принципи, характеристика відомих класифікацій.
 12. Історичні процеси зміни структури слова.
 13. Лексико-семантична система української мови. Синонімія, антонімія, омонімія, паронімія.
 15. Фразеологія української мови /історія й сучасний стан дослідження.
 16. Синхронне й історичне словотворення.
 17. Речення як основна синтаксична одиниця. Структурні типи речення.
 18. Учення про члени речення /його історія і сучасний етап.
 19. Граматична категорія. Граматичне значення і способи його вираження.
 20. Взаємодія звуків у мовному потоці. Типи взаємодії.
 21. З історії методики викладання української мови у школах та вузах України.
 22. Службові частини мови: класифікація та функції.
 23. Поняття про ускладнене речення. Типи ускладнених речень.
 24. Функціональні стилі сучасної української літературної мови.
 25. Українська лексикографія. Типи словників.
 26. Особливості словотворення в різних частинах мови.
 27. Морфеміка. Морфема і морф. Морфемна будова слова.
 28. Основні типи лексичних значень слова і методи їх дослідження.
 29. Джерела вивчення історії української мови.
 30. Сегментні і несементні одиниці. Вокалізм. Консонантизм.
 31. Функціональні стилі сучасної української літературної мови.
 32. Службові частини мови. Проблеми їх лінгвістичного статусу.
 33. Способи словотворення в українській мові.
 34. Словосполучення, їх типи. Види синтаксичного зв'язку.
 35. Синтаксичні відношення і способи їх вираження.
 36. Прийменник, сполучник і частка. Проблеми їх лінгвістичного статусу.
 37. Активна і пасивна лексика.
 38. Засоби стилістики лексичні, фразеологічні, фонетичні, граматичні, словотворчі.
 39. Українська літературна і жива народна мови на різних історичних етапах. Норми літературної мови, їх історичні зміни. Періодизація історії української літературної мови.
 41. Історія простих речень української мови. Основні тенденції їх розвитку і формування.
 42. Концептуальні питання походження української мови у працях українських та зарубіжних лінгвістів XIX - XX століть.
 43. Дієслово. Граматичні категорії, їх взаємодія.
 44. Типи звукових змін у сучасній українській мові.

45. Соціальні діалекти.
46. Проблеми розвитку художнього стилю в новій та сучасній українській літературній мові.
47. Наголос в українській мові.
48. Синтаксичні відношення і способи їх вираження в українській мові.
49. Українська орфоепія.
50. Типи звукових змін у сучасній українській мові.
51. Статистична лексикографія української мови. Частотні словники та їх використання в мовознавчих дослідженнях.
52. Український правопис. Його історія.
53. Транскрипція і транслітерація.
54. Фонологічна система української літературної мови. Звук і фонема.
55. Виникнення і розвиток літературної мови у східних слов'ян.
56. Походження східнослов'янської писемності.
57. Фонологічна система української мови. Фонологічний статус напівпом'якшених приголосних.

ЛІТЕРАТУРА

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Основна література

- Мойсієнко А.К., Бас-Кононенко О.В., Бондаренко В.В.* Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник. – К.: Знання, 2010.
- Авксентьєв Л. Г., Ужченко В. Д.* Українська фразеологія. – Харків, 1990.
- Алефіренко М. Ф.* Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.
- Білоноженко В. М., Гнатюк І. С.* Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. – К., 1989.
- Головащук С. І.* Перекладні словники і принципи їх укладання. – К., 1976.
- Горецький П. Й.* Історія української лексикографії. – К., 1963.
- Жовтобрюх М. А.* Українська літературна мова. – К., 1984.
- Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М.* Курс сучасної української літературної мови. – Ч. 1. – К., 1972.
- Сучасна українська літературна мова. Лексика / За заг. ред. *І. К. Білодіда*. – К., 1973.
- Селіванова О. О.* Актуальні напрями сучасної лінгвістики. – К., 1999.
- Сучасна українська літературна мова / За ред. *А. П. Грищенка*. – К., 1993.
- Манакин В. Н.* Сопоставительная лексикология. – К., 2004.
- Теория языка и словари. – М., 1988.
- Щерба Л. В.* Опыт общей теории лексикографии // *Щерба Л. В.* Языковая система и речевая деятельность. – Ленинград, 1974.

Додаткова література

- Дятчук В. В., Пустовіт Л. О.* Семантична структура і функціонування лексики української літературної мови. – К., 1983.

Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладу творів української літератури англійською мовою). – Львів, 1983.

Карпова В. Л. Термін і художнє слово. – К., 1967.

Кобилянський Б. В. Діалект і літературна мова. – К., 1960.

Коломієць М. П. Фразеологічна синоніміка української мови. – Дніпропетровськ, 1986.

Кочерган М. П. Слово і контекст. – Львів, 1980.

Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. – К., 1990.

Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. – К., 1988.

Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт. – М., 1988.

Богуславский Н. М. Сфера действия лексических единиц. – М., 1996.

Васильев Л. М. Современная лексическая семантика. – М., 1990.

Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. – М., 1996.

Гак В. Г. Языковые преобразования. – М., 2001.

Гинзбург Е. Л. Конструкции полисемии в русском языке. Таксономия и метонимия. – М., 1985.

Кобозева И. М. Лингвистическая семантика. – М., 2000.

Комлев Н. Г. Слово в речи. Денотативные аспекты. – М., 1992.

Кронгауз М. А. Семантика. – М., 2001.

Кубрякова Е. С. Номинативный аспект речевой деятельности. – М., 1986.

Кудрявцева Л. А. Моделирование динамики словарного состава языка. – К., 2004.

Лотман Ю. М. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. – М., 1982.

Мокиенко В. М. Славянская фразеология. – М., 1980.

Новиков Л. А. Семантика русского языка. – М., 1982.

Перспективы развития славянской ономастики. – М., 1980.

Степанов Ю. С. Методы и принципы современной лингвистики. – М., 1975.

Тараненко А. А. Языковая семантика в ее динамических аспектах. – К., 1989.

Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. – М., 1986.

Телия В. Н. Типы языковых значений. Связанное значение слова в языке. – М., 1981.

Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1985.

Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики. – М., 1973.

Языковая номинация. Общие вопросы. – М., 1977.

Языковая номинация. Виды наименований. – М., 1977.

ФОНЕТИКА. ОРФОЕПИЯ

Основна література

Мойсієнко А.К., Бас-Кононенко О.В., Бондаренко В.В. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник. – К.: Знання, 2010.

Плющ Н. П., Бас-Кононенко О. В., Дудник З. В., Зубань О. М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. – К., 2002.

Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред. *І. К. Білодіда*. – К., 1969.

Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. – К., 1981.

Зиндер Л. Р. Общая фонетика. – М., 1979.

Додаткова література

Бодуэн де Куртенэ И. А. Опыт теории фонетических альтернатив: Избранные труды по общему языкознанию. – М. – Т.1. – 1963.

Бровченко Т. О. Словесний наголос у сучасній українській мові. – К., 1969.

Жилко Ф. Т. Фонологічні особливості української мови у порівнянні з іншими слов'янськими. – К., 1963.

Історія української мови. Фонетика. – К., 1979.

Коструба П. П. Фонетика сучасної української літературної мови: Курс лекцій для студентів філологічного факультету. – Львів. – Ч.1. – 1963.

Мартине А. Принцип экономии в фонетических изменениях. – М., 1960.

Москаленко А. А. Нарис історії українського алфавіту і правопису. – Одеса, 1958.

Наконечний М. Ф. До вивчення процесу становлення й розвитку фонетичної системи української мови: Питання історичного розвитку української мови. – Харків, 1962.

Перебийніс В. С. Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. – К., 1970.

Прокопова Л. І. Приголосні фонemi сучасної української літературної мови: Експериментально-фонетичне дослідження. – К., 1958.

Скалозуб Л. Г. Основні передумови і положення перспективу дослідження “Фонетика мовлення” (на матеріалі українського і російського мовлення) // Лінгводидактика слов'янських мов як феномен культури. – К., 1973.

Тоцька Н. І. Голосні фонemi української літературної мови. – К., 1973.

Трубецкой Н. С. Основы фонологии. – М., 1960.

Украинская грамматика. – К., 1986.

Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность. – М., 1974.

МОРФЕМІКА І СЛОВОТВІР

Основна література

Мойсієнко А.К., Арібжанова І.М., Коломийцева В.В. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис: підручник. – К.: Знання, 2010.

Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови. – К., 1987.

Булаховський Л. А. Найважливіші риси (особливості) української мови // *Булаховський Л. А.* Вибрані праці у п'яти томах. – К. – Т. 2. – 1977.

Городенська К. Г., Кравченко М. В. Словотвірна структура слова. – К., 1981.

Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К., 1999.

- Клименко Н. Ф.* Основи морфеміки сучасної української мови. – К., 1998.
- Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А.* Словотвірна морфеміка сучасної української мови. – К., 1998.
- Козленко І. В.* Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. – К., 2004.
- Плющ М. Я.* Граматика української мови: Морфеміка, словотвір, морфологія. – К., 2005.
- Словотвір сучасної української літературної мови /АН УСРС, Ін-т мовознавства. – К., 1979.
- Сучасна українська літературна мова / За ред. А. П. Грищенка. – К., 1997.
- Украинская грамматика. – К., 1986.

Додаткова література

- Грещук В. В.* Український відприкметниковий словотвір. – Івано-Франківськ, 1995.
- Карпіловська Є. А.* Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація. – К., 1999.
- Клименко Н. Ф.* Система афіксального словотворення сучасної української мови. – К., 1973.
- Клименко Н. Ф.* Словотвірна структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. – К., 1984.
- Ковалик І. І.* Питання слов'янського іменного словотвору. – Львів, 1958.
- Мойсієнко А. К.* Динамічний аспект номінації. – К., 2004.
- Морфемна структура слова. – К., 1979.
- Морфологічна будова сучасної української мови. – К., 1975.
- Соколова С. О.* Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові. – К., 2003.
- Винокур Г. О.* Заметки по русскому словообразованию // *Винокур Г. О.* Избранные труды по русскому языку. – М., 1959.
- Кубрякова Е. С.* Основы морфологического анализа. – М., 1974.
- Кубрякова Е. С.* Типы языковых значений: Семантика производного слова. – М., 1981.
- Современный русский язык / Под ред. В. А. Белошапковой. – М., 1981.
- Улуханов И. С.* Словообразовательная семантика в русском языке и принципы ее описания. – М., 1977.

МОРФОЛОГІЯ

Основна література

- Мойсієнко А. К., Арібжанова І. М., Коломийцева В. В.* Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис: підручник. – К.: Знання, 2010.
- Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М.* Граматика української мови: Морфологія. – К., 1993.
- Вихованець І. Р.* Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К., 1988.
- Вихованець І., Городенська К.* Теоретична морфологія української мови. – К., 2004.
- Гортинич В. О.* Українська морфологія. – Дніпропетровськ, 2002.
- Жовтобрюх М. А.* Українська літературна мова. – К., 1984.

Курс сучасної української літературної мови / За ред. Л. А. Булаховського: У 2-х т. – К. – Т. 1. – 1951.

Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – Вінниця, 2003.

Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. – К., 1988.

Сучасна українська літературна мова: Морфологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1969.

Виноградов В. В. Русский язык (Грамматическое учение о слове). – М., 1986.
Украинская грамматика. – К., 1986.

Додаткова література

Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови. – К., 1980.

Гнатюк Г. М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові. – К., 1982.

Грищенко А. П. Прикметник в українській мові. – К., 1978.

Загнітко А. П. Теоретична граMATика української мови: Морфологія. – Донецьк, 1996.

Коць Л. М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові. – К., 1964.

Матвіяс І. Г. Іменник в українській мові. – К., 1974.

Медведев Ф. С. Система сполучників в українській мові. – Харків, 1962.

Русанівський В. М. Структура українського дієслова. – К., 1971.

Чапля І. К. Прислівник в українській мові. – Харків, 1960.

Русская грамматика: В 2 т. – М. – Т. 1. – 1980.

Современный русский язык / Под ред. В. А. Белошапковой. – М., 1981.

СИНТАКСИС

Основна література

Мойсієнко А.К., Арібжанова І.М., Коломийцева В.В. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис: підручник. – К.: Знання, 2010.

Арібжанова І. М. Структура простого речення (формально-граматичний аспект). – К., 2001.

Вихованець І. Р. ГраMATика української мови: Синтаксис. – К., 1993.

Гуйванюк Н. В., Кульбабська О. В. Складні ускладнені речення. – Чернівці, 2003.

Загнітко А. П. Теоретична граMATика української мови: Синтаксис. – Донецьк, 2001.

Іваницька Н. Л. Формально-граматична та семантико-синтаксична структура простого речення. – Вінниця, 2001.

Кадомцева Л. О. Синтаксис простого речення. – К., 1985.

Курс сучасної української літературної мови: Синтаксис / За ред. Л. А. Булаховського. – К. – Т. II. – 1951.

Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови: Синтаксис. – К. – Ч. II. – 1965.

Кучеренко І. К. Актуальні проблеми граматики. – Львів, 2003.

Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. – Вінниця, 2003.

Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. – К., 1994.

Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1972.

Мельничук О. С. Розвиток структури слов'янського речення. – К., 1966.

Мойсієнко А. К. Сучасна українська мова. Синтаксис простого ускладненого речення. – К., 2006.

Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. – К., 2004.

Додаткова література

Андерш Й. Ф. Типологія простих дієслівних речень у чеській мові в зіставленні з українською. – К., 1987.

Бевзенко С. П. Сучасна українська мова. Синтаксис / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. – Київ: Вища школа, 2005.

Дудик П. С. Просте ускладнене речення. – Вінниця, 2002.

Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення. – К., 1973.

Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові. – К., 1986.

Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 1995.

Кучеренко І. К. Об'єкт і предмет синтаксису // Українське мовознавство. – Вип. 1. – 1973.

Кучеренко І. К. Порівняльні конструкції мови в світлі граматики. – К., 1959.

Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій. – Луцьк, 2004.

Нечуй-Левицький І. Граматика українського язика. – К., 1914.

Синтаксис словосполучення і простого речення / За ред. М. А. Жовтобрюха. – К., 1975.

Синтаксична будова української мови / За ред. М. А. Жовтобрюха. – К., 1968.

Скаб М. С. Граматика апеляції в українській мові. – Чернівці, 2002.

Шинкарук В. Д. Категорії модусу і диктуму у структурі речення. – Чернівці, 2002.

Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення і речення. – К., 1997.

Беляев Ю. И. Синтаксис современного русского литературного языка. – Херсон, 2003.

Богородицкий В. А. Общий курс русской грамматики. – М.-Л., 1935.

Буслаев Ф. И. Историческая грамматика русского языка. – М., 1959.

Виноградов В. В. Основные вопросы синтаксиса предложения // Виноградов В. В. Избранные труды. Исследования по русской грамматике. – М., 1975.

Лекант А. П. Типы и формы сказуемого в современном русском языке. – М., 1974.

Овсянко-Куликовский Д. Н. Синтаксис русского языка. – Спб., 1912.

Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении. – М., 1956.

Поспелов Н. С. О грамматической природе и принципах классификации бессоюзных сложных предложений // Вопросы синтаксиса современного русского языка. – М., 1950.

- Потебня А. А.* Из записок по русской грамматике. – М. – Т. I-II. – 1958.
Русская грамматика. Синтаксис. – М. – Т. 2. – 1982.
Скобликова Е. С. Современный русский язык: Синтаксис простого предложения. – М., 1979.
Современный русский язык / Под ред. В. А. Белошапковой. – М., 1981.
Чеснокова Л. Д. Связи слов в современном русском языке. – М., 1980.
Шахматов А. А. Синтаксис русского языка. – Л., 1941.

Завідувач кафедри
сучасної української мови

проф. Мойсієнко А.К.